

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ

Резюме

Проаналізовано стан та тенденції забезпечення рівних можливостей жінок та чоловіків в Україні та країнах світу. Виявлено ризики посилення гендерної нерівності, поглиблення гендерних диспропорцій у політичній сфері, сферах працевлаштування, освіти, посилення розриву в оплаті праці, недосконалості процедур імплементації норм і практик ЄС щодо запобігання насильству, зниження дискримінації та дотримання прав людини. Запропоновано напрями цілеспрямованої державної політики забезпечення рівних можливостей жінок та чоловіків, впровадження міжнародних стандартів прав людини в усі сфери життя суспільства з комплексним підходом до подолання інституційних обмежень та зниження економічних втрат.

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ

Актуальність проблеми гендерної нерівності обумовлена тим, що в Україні державна гендерна політика формується без достатнього фінансового, інформаційного, організаційного забезпечення та контролю. Як наслідок, у суспільстві накопичуються негативні явища і тенденції. Зокрема, попри гендерно-нейтральні правові рамки зберігається заборона на працевлаштування жінок у певних видах економічної діяльності, посилюється гендерне насильство, порушуються політичні права та знижуються економічні можливості жінок у суспільстві, зберігаються дискримінація жінок та чоловіків на ринку праці, посилюється соціально-культурна деградація жінок у сільській місцевості, слабо забезпечується соціальна захищеність осіб, постраждалих від насильства.

За результатами моніторингового дослідження The Global Gender Gap Index 2017, у зазначеному році вперше за усю історію розрахунку цього індексу (починаючи з 2006 р.) у світі зафіксовано погіршення ситуації з гендерною рівністю. У топ-10 країн за індексом гендерної рівності увійшли Ісландія, Норвегія, Фінляндія, Швеція, Ірландія, Руанда, Філіппіни, Швейцарія, Словенія та Нова Зеландія. При цьому світовий гендерний розрив складає 32 %. Із 142 країн, охоплених індексом, у 2017 р. 82 країни збільшили загальний показник рівня гендерних відмінностей у порівнянні з попереднім роком, а 60 країн – у порівнянні з 2015 р. Світовим лідерам вдалося подолати 96 % розриву між жінками та чоловіками в доступі до послуг охорони здоров'я та 95 % розриву у рівні освіти. Проте скорочення розриву у сферах економічних можливостей та політичної участі залишається лише на рівні 58 %¹. **Покращення ситуації з гендерним паритетом може принести значні економічні дивіденди.** Їх розмір обумовлений ситуацією та проблемами у конкретній країні, зокрема, за даними Міжнародного валютного фонду, значна кількість країн отримали б збільшення ВВП від 15 % до 34 % після подолання гендерних прогалин щодо участі жінок на ринку праці та у жіночому підприємстві.² Водночас, доходи можуть збільшитись на 28 трлн дол. до 2025 р., що складе 26 % зростання світового ВВП.

Попри те, що ситуація у гендерному питанні в Україні стабілізується, **відбувається продовження процесу накопичення суб'єктивних передумов здійснюваних реформ.** За останні 11 років Україна утвердилася у гендерному розриві, погіршивши своє становище за індексом гендерної нерівності на 13 щаблів, у тому числі через збільшення гендерного розриву за субіндексами

¹ The Global Gender Gap Report 2017 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports/the-global-gender-gap-report-2017>;

² Ліквідація правових бар'єрів у сфері жіночої зайнятості: Як це впливає на транспортно-логістичний сектор України? / Submitted by Nato Kurshitashvili on Tue, 03/06/2018 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://blogs.worldbank.org/europeandcentralasia/uk/lifting-legal-barriers-womens-employment-how-it-impacts-ukraines-logistics-and-transport-sector>

«охорона здоров'я та виживання» та «політична участь» на 50 та 6 позицій відповідно, та посіла у 2017 р. 61 місце серед 144 країн світу (табл. 1)³.

Таблиця 1

Ранги України в розрізі субіндексів за Індексом глобального гендерного розриву у 2016 р. та 2017 р.

Субіндекси	Україна, 2006 р.	Україна, 2017 р.	
		Бали (0.0 - повна нерівність, 1.0 - повна рівність)	Ранг
Економічна участь та можливості	24	0.736	34
Охопленість освітою	25	1.000	28
Охорона здоров'я та виживання	1	0.978	51
Політична участь	97	0.107	103
Загальний індекс	48/115	0.705	61/144

Обмеженість результатів реалізації політики впливу на забезпечення рівних можливостей чоловіків і жінок в Україні **обумовлена врахуванням міжнародних норм та стандартів лише на законодавчому рівні. Разом з тим, інституційна практика все ще не підтримує імплементацію цих юридичних інструментів.** Об'єктивними причинами такого становища є гендерні стереотипи та упередженість у суспільстві, нерозуміння зв'язку між гендерною рівністю та державною політикою, **маломасштабні заходи запровадження гендерно чутливого бюджетування.** Головними причинами **низької результативності проактивної політики у сфері гендерно чутливого бюджетування є:**

1. Відсутність моніторингу, оцінки та контролю бюджетної діяльності, державних витрат і доходів, спрямованих на вирішення гендерних проблем.

³ Індекс гендерного розриву-2017 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika/indeks-gendernogo-rozryvu-2017>

2. Низький рівень прозорості й підзвітності держави та органів місцевого самоврядування і, як наслідок, слабка взаємодія влади з громадянським суспільством.

Значним незадіяним ресурсом забезпечення гендерної рівності у суспільстві є розвиток гендерно сенситивного парламентаризму через забезпечення паритетного представництва жінок та чоловіків у Верховній Раді України. Так, коли йдеться про політичну участь жінок в парламенті та жінок на міністерських посадах, Україна посідає 107 та 109 місця відповідно, серед 144 країн. При 54 % дорослого населення жіночої статі в українському парламенті представництво жінок складає лише 12 % від загальної кількості народних депутатів, тоді як середній показник представництва жінок у національних парламентах країн Європи (членів ОБСЄ) у 2017 р. був на рівні 26,2 % (середній світовий показник – 10 %; у Швеції, Данії, Франції та Фінляндії – понад 40 %).

Недостатня координація дій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у вирішенні питання політичного представництва жінок у списках до обласних рад в Україні свідчить про проблеми забезпечення рівних можливостей жінок та чоловіків у сфері державного управління на регіональному рівні. Кількість жінок-депутатів місцевих представницьких органів на вищих посадах виконавчої влади та у місцевих органах самоуправління залишається наднизькою. Так, рівень представництва жінок у списках до обласних рад в цілому по Україні склав 29,6 %, до міських рад – 32,1 %; жінки у 22 обласних та міських радах склали, відповідно 15 % та 18,1 % депутатського корпусу; встановлений законом гендерний поріг у 30 % було подолано лише в одній міській раді та не було досягнуто в жодній з обласних рад.

Актуалізація проблеми розробки і реалізації дієвих засобів подолання гендерних упереджень та підвищення економічних можливостей та забезпечення прав українських жінок у політичній сфері потребує імплементації досвіду країн ЄС щодо подолання гендерних

диспропорцій, що надасть можливість підвищення в Україні ефективності політики забезпечення парламентської участі жінок на рівні 30 – 50 %. Серед найбільш ефективних інструментів, які можуть мати значний вплив на запобігання дискримінації під час виборів,- можна відзначити систему “жінка – чоловік, жінка - чоловік” під час складання списків кандидатів на вибори до парламенту (*досвід Великобританії*); створення Ради з емансипації, яка контролює політику рівності статей у Нідерландах; контроль гендерного квотування на виборах, який забезпечує в *Німеччині, Австрії та Швейцарії* 35 – 50 % місць у парламенті для жінок; підтримання фінського досвіду створення в уряді спеціальних підрозділів – Омбудсмена з питань рівності, Ради з питань рівності та Підрозділу з питань рівності; наділення судових органів, за прикладом *Ірландії*, спеціальними повноваженнями з ліквідації проявів гендерної дискримінації та забезпечення жорсткого контролю Уряду через створення Міністерства з питань рівноправ'я статей (*досвід Швеції*).

Непропорційність представництва різних статей у загальному складі парламенту, низький рівень залучення жінок до прийняття рішень зумовили порушення принципу забезпечення рівних політичних прав та можливостей та паритетного представництва жінок та чоловіків на керівних посадах. Як наслідок, органи управління на центральному та регіональному рівнях не є гендерно збалансованими. Так у Житомирській, Запорізькій, Кіровоградській, Сумській, Полтавській, Харківській, Хмельницькій, Чернігівській, Чернівецькій та Черкаській областях типовою є ситуація, коли з 15 обласних осередків політичних партій тільки один очолює жінка (Сумська область). **Загалом по 10 областях із 141 обласних осередків жінки очолюють 18 (або 12,8 %) ⁴**; з 214 депутатів міських рад та 252 депутатів обласних рад лідерами партійних списків були лише 6,1 % та 5,9 % жінок. Невтішну тенденцію демонструє представництво жінок та чоловіків серед службовців за категоріями посад: 86,5 % чоловіків і лише 13,5 % жінок

⁴ Гендерний моніторинг КВУ на місцевих виборах 2015 (Заява №3) // ВГО "Комітет виборців України" / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.cvu.org.ua/nodes/view/type:news/slug:2015-3>

обіймають посади I категорії; 67,5 % чоловіків і 32,5 % жінок – посади II категорії. Лише на посадах III та IV категорій простежується тенденція до збільшення кількості жінок. Разом з тим, серед інституцій ЄС третину жіночого складу мають Європарламент та Єврокомісія (33 % та 37 % відповідно). У Раді з питань зовнішньої політики та Раді з питань економіки та фінансів жінки-члени складають, відповідно, 8 % та 10 %. Великі компанії Німеччинита Данії зобов'язані забезпечити 40 – 50 % квоту для жінок у радах директорів.

Серед ймовірних причин низького рівня забезпечення політичних прав та можливостей чоловіків та жінок є недостатність контролю за дотриманням парламентської гендерної рівності, що проявляється у наступних негативних аспектах:

1. Відсутність контролю за проведенням системного моніторингу основних аспектів інтеграції гендерного компоненту в діяльності парламенту та Уряду України.

2. Декларативність пропозицій забезпечення гендерної рівності у Верховній Раді України за результатами проведення гендерно-правової експертизи законопроектів. Основні заходи й цілі політики гендерної рівності визначено в правовій та законодавчій базах, проте все ще існує розрив між процедурами й інституційними інструментами, які мають забезпечувати реалізацію гендерної перспективи в місцевій політиці, участь жінок в суспільному житті чи розробку цільових заходів для покращення становища жінок.

3. Відсутність проактивних дій Уряду у протидії сексизму і дискримінації в поведінці парламентарів відповідно до норм ділової етики.

4. Недосконалість механізмів впровадження інструментів ротації лідерських позицій між жінками та чоловіками.

Відсутність позитивних зрушень у формуванні гендерної рівності у суспільстві спричинена лише частковою відповідністю державної

політики попередження насильства міжнародним стандартам соціального захисту постраждалих осіб. Так, Україна досі не ратифікувала підписану у 2011 р. Стамбульську конвенцію, що створює правові рамки на загальноєвропейському рівні для захисту жінок від усіх форм насильства, а також для запобігання, переслідування та ліквідації насильства щодо жінок та домашнього насильства.

Проблема **обмеженості практик державної політики у сфері попередження насильства щодо жінок зумовлена низьким рівнем імплементації норм і практик ЄС щодо запобігання насильству, зниження дискримінації та дотримання прав людини, ускладнюється недостатністю інформаційного забезпечення, високою латентністю (прихованим характером) правопорушень. Низький рівень довіри населення до правоохоронних органів призводить до неповного обліку випадків насильства.** Брак спеціалізованих послуг для жертв призводить до зниження кількості звернень за підтримкою. Так, щодня фіксується 348 фактів домашнього насильства, з них 70 – 80 % - насильства щодо жінок. Щорічно 1,1 млн жінок зазнають фізичної та сексуальної агресії у сім'ї, з них лише 10 – 15 % звертаються у поліцію, 27 % жінок вважають образи проявом насильства, лише 32 % подібним чином оцінюють приниження, для 49 % опитаних жінок насильство - це побої, а 56 % згодні вважати насильством лише зґвалтування⁵ (рис. 1).

⁵ Щороку в Україні від домашнього насильства гинуть 600 жінок / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.unian.ua/society/2233774-schoroku-v-ukrajini-vid-domashnogo-nasilstva-ginut-600-jinok-infografika.html>

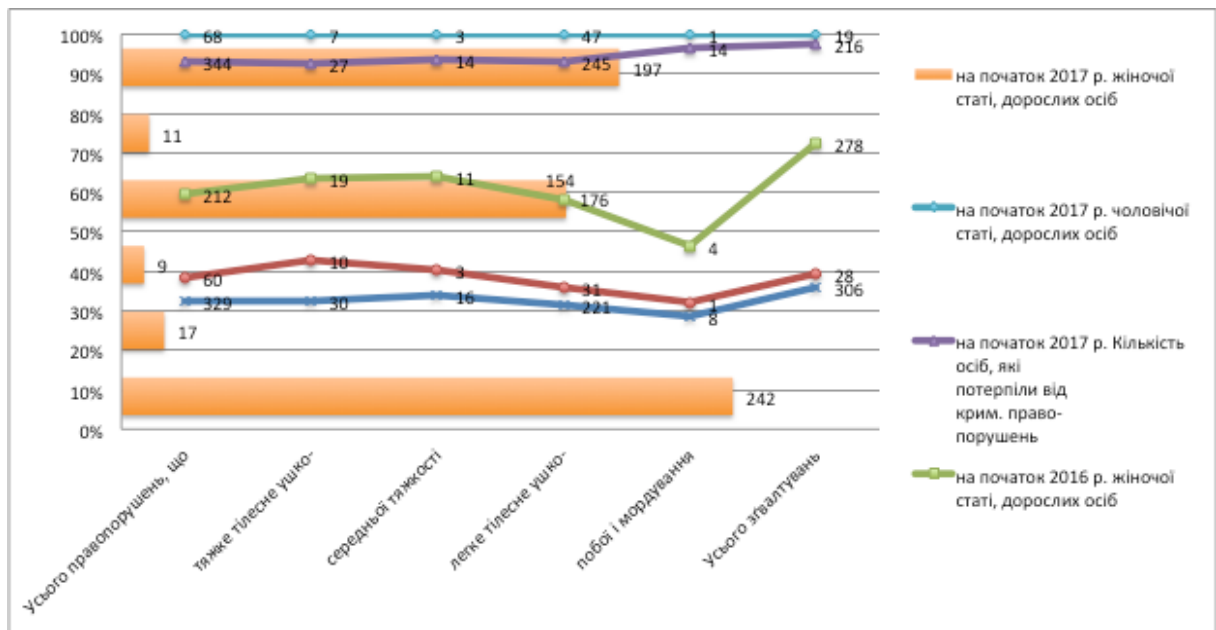


Рис. 1. Кількість потерпілих від кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством та злочинами проти статевої свободи і недоторканості особи в Україні

Досить гострою є проблема психологічного насильства по відношенню до жінок-парламентарів. Так, згідно зі звітом Міжпарламентського союзу, у 2016 р. 44 % жінок-парламентарів з 39 країн світу отримували погрози зґвалтування, побиття, тоді як частка чоловіків, які отримують погрози, в декілька разів менша. Близько 82 % жінок ставали об'єктами психологічної жорстокості, 65,5 % постраждалих зазнали сексистських коментарів та образливих публічних висловлювань.

В Україні ситуація ускладнюється тим, що лише 3 % суддів ознайомлені з усіма основними документами в сфері прав людини, у тому числі з нератифікованою Конвенцією про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами. Невміння представників юридичної професії, у тому числі суддів, ідентифікувати ті випадки, коли порушення прав та законних інтересів жінки стає наслідком дії дискримінаційних положень законодавства або гендерно нейтральних законодавчих актів, на практиці призводять до дискримінаційних наслідків.

Недосконалість державної політики попередження насильства щодо жінок призводить до безпосередньої шкоди їхньому здоров'ю (втрати

репродуктивної функції), зниження добробуту постраждалих та має вагомі суспільні наслідки, які вимірюються грошовими, трудовими та нематеріальними втратами. Результати моделювання Фонду народонаселення ООН свідчать про те, що сукупні особисті витрати жертв насильства та їхніх домогосподарств (витрати, які несе держава та самі сім'ї (адмінвитрати, втрата майна і працездатності) в Україні можуть становити до 208 млн дол. на рік. При цьому міжнародні дослідження говорять про те, що 1 дол. США, вкладений в профілактику, економить 15 – 20 дол. США подальших витрат, викликаних агресією ⁶. Модельні розрахунки перевищують економічний еквівалент вартості офіційно облікованих випадків гендерного насильства (10,8 млн дол.) у 20 разів.

Незважаючи на значний обсяг коштів, які суспільство втрачає на подолання наслідків насильства щодо жінок, за «вартістю» економічних наслідків гендерного насильства Україна значно поступається розвиненим європейським державам (наслідки насильства щодо жінок у Великобританії могли становити до 28 млрд євро на рік, для усіх країн Європейського Союзу 226 – млрд євро). Разом з тим, на фінансування цільових заходів щодо попередження домашнього насильства місцевими бюджетами було витрачено лише 691,2 тис. грн, що підтверджує **залишковий принцип фінансування політики протидії насильству щодо жінок та недостатність уваги до питань гендерної рівності** ⁷.

Системні вади політики попередження гендерної нерівності виникають через **обмеженість фінансової підтримки, недостатність соціальних виплат, низький рівень розвитку якісних і доступних закладів допомоги, які повинні підтримувати (переважно) жінок у їхній доглядовій праці, та знецінення жіночої праці**. Так, на початок 2018 р. максимальні виплати надбавок по догляду за дорослими та дітьми з інвалідністю становили 34 %

⁶ Щороку в Україні від домашнього насильства гинуть 600 жінок / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.unian.ua/society/2233774-schoroku-v-ukrajini-vid-domashnogo-nasilstva-ginut-600-jinok-infografika.html>

⁷ Економічні наслідки насильства щодо жінок в Україні / UNFPA, Український центр соціальних реформ, 2017. – С. 42.

(догляд за особами з інвалідністю з дитинства) та 61 % (догляд за дітьми з інвалідністю) від фактичного прожиткового мінімуму на одну особу і знецінилися у порівнянні з 2013 р. втричі.⁸

Водночас, державою **не визначено механізмів попередження нерівного гендерного розподілу доглядової праці**. Так, лише 1 % чоловіків беруть відпустки по догляду за дитиною⁹, що обумовлено як гендерними стереотипами, так і раціональним фінансовим розрахунком. Низька участь чоловіків у догляді за дітьми обумовлена також і тим, що в усіх видах відпусток по догляду за дитиною в Україні відсутня законодавчо встановлена чоловіча квота.

Особливо вразливими в період економічних реформ є жінки з груп, які додатково зазнають структурної та особистої дискримінації: сільські жінки, жінки похилого віку та жінки з дітьми, особливо самотні матері. Можна припустити, що до групи більшого ризику також потрапляють жінки з інвалідністю, представниці сексуальних та етнічних меншин.

Незважаючи на декларовану боротьбу з гендерною нерівністю, **більшість дій та/або бездіяльність органів державної влади створюють передумови для поглиблення гендерної нерівності та посилюють структурні дисбаланси в оплаті праці**. Так, розрив у розмірі середньомісячної заробітної плати чоловіків і жінок у 2017 р. зріс до 26,6 %¹⁰ (оплата праці працівника-чоловіка в Україні в середньому була вища, ніж жінки, на 1536 грн). Серед європейських країн різниця в оплаті праці чоловіків і жінок найвищою була в Угорщині (33,7 %), Італії (33,5 %), Чехії (29,7 %), Словаччині (28,3 %), Польщі (27,7 %), Австрії (26,9 %), Німеччині (26,8 %) і Португалії (25,9 %)¹¹.

⁸ Дутчак О. Антикризисні реформи в Україні: структурні загрози для жінок / Березень, 2018 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukraine.politicalcritique.org/2018/03/07/antikrizisni-reformi-v-ukrayini-strukturni-zagrozi-dlya-zhinok/>

⁹ Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, 2014, с. 410.

¹⁰ Гендерна нерівність та режим жорсткої економії в Україні посткризового періоду/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/genderna-nerivnist-ta-rezhim-zhorstkoyi-ekonomiyi/>

¹¹ Чоловіки в Україні заробляють на чверть більше, ніж жінки / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://https://www.dw.com/uk/>

Зважаючи на критичні соціальні чинники посилення гендерних проблем в Україні, поглиблення гендерних диспропорцій у політичній, економічній сферах, царинах освіти та навчання, дискримінацію в оплаті праці, низький рівень дієвості процедур запобігання насильству, системними пріоритетами державної політики у сфері забезпечення рівних можливостей чоловіків та жінок мають бути попередження гендерного насильства, дотримання політичних прав та розширення економічних можливостей жінок у суспільстві, встановлення паритету на ринку праці та сприяння соціальному захисту обох статей від насильства.

Пріоритетними напрямками протидії гендерній напруженості у суспільстві та активізації державної політики забезпечення рівних можливостей для чоловіків та жінок мають стати такі:

1. Ратифікація Верховною Радою України Конвенції Ради Європи про запобігання, переслідування та ліквідацію насильства щодо жінок та домашнього насильства. Цей крок сприятиме прийняттю необхідних законодавчо-нормативних актів та здійсненню інших заходів для забезпечення жертвам доступу до послуг, що сприяють фізичній та психологічній реабілітації після насильства через створення відповідних притулків для безпечного розміщення жертв, цілодобових безкоштовних телефонних гарячих ліній та короткотермінових та довготермінових служб невідкладної допомоги для підтримки жертв насильства. При цьому **місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування необхідно** організувати просвітницьку роботу, спрямовану на підвищення поінформованості дітей, жінок, чоловіків про механізм захисту від домашнього насильства задля збільшення кількості звернень за захистом та допомогою у випадку насильства.

2. Затвердження Кабінетом Міністрів України Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір – 2021», Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 р.; посилення

контролю за виконанням і надання повної та якісної інформації центральними органами виконавчої влади щодо Плану заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 р. у частині забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків¹².

3. З метою системного державного контролю за дискримінаційними проявами у суспільстві при **Урядовому уповноваженому з питань гендерної політики створення служби Контролера з рівних можливостей жінок і чоловіків (досвід Литви) та запровадження щоквартального контролю** за дотриманням центральними та місцевими органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями усіх форм власності підготовлених рекомендацій щодо усунення виявлених порушень з питань гендерної дискримінації.

4. **Використання Кабінетом Міністрів України в основі бюджетних вимог принципового підходу формування «гендерно чутливих бюджетів»**, що має на меті виділення на цілі гендеру та розвитку кожною структурою уряду до 5 %. Досвід Австралії свідчить, що впровадження гендерно чутливих бюджетів забезпечить вплив органів державної влади на горизонтальну та вертикальну гендерну нерівність на ринку праці, оптимізує витрати на державний, традиційно «жіночий» сектор, посилить економічну активність та можливості працевлаштування для жінок.

5. З метою активізації заходів державної політики, спрямованої на зниження економічних втрат суспільства внаслідок насильства щодо жінок **розроблення та затвердження Кабінетом Міністрів України та Експертною Радою з питань протидії дискримінації єдиної методики оцінювання економічної вартості наслідків насильства щодо жінок та апробація цих підходів на основі даних вітчизняної інформаційної бази.** Розроблена методика дозволить визначити вимоги до даних, необхідних для забезпечення науково обґрунтованих оцінок економічної вартості насильства

¹² Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання прав і свобод людини і громадянина в Україні, 2018. – С. 549.

щодо жінок,, окреслити наявні прогалини в інформаційному забезпеченні та визначити можливі шляхи вирішення цих проблем.

6. Для виявлення поточних прогалин у системі збору інформації та надання якісних консультацій органам місцевого самоврядування **організація Експертною Радою з питань протидії дискримінації та Урядовим уповноваженим з питань гендерної політики щомісячних консультацій з експертами з гендерних питань; проведення гендерно чутливого оцінювання потреб внутрішньо переміщених жінок, сільських жінок; розширення кола експертів і спеціалістів з гендерних питань.**

7. У межах реалізації реформи державного управління **визнання районними та обласними державними адміністраціями забезпечення гендерної рівності частиною повноважень органів місцевого самоврядування, створення координаційних рад з питань реалізації гендерного підходу в усіх сферах суспільного життя; включення до їх складу посадовців державних адміністрацій, представників органів виконавчої влади та організація їх ефективного співробітництва з депутатами та жіночими організаціями. Задля підвищення обізнаності працівників державних адміністрацій у гендерних проблемах запровадження у місцевих та регіональних навчальних центрах освітніх програм з питань гендерної рівності; запровадження нагород та виділення фінансових ресурсів на підтримку медіаматеріалів, які сприятимуть розвінчання гендерних стереотипів.**

8. **Забезпечення Міністерством інформаційної політики України, громадською організацією «Ла Страда-Україна» систематичної електронної розсилки новин та інформаційних бюлетенів щодо проблеми торгівлі людьми, гендерної нерівності та дискримінації. При цьому необхідно популяризувати перехід Національної «гарячої лінії» на новий короткий загальноєвропейський номер через створення та розповсюдження соціальної реклами, проведення «Флешмобу міст», організацію тренінгів, круглих столів, семінарів, конференцій та інших**

заходів для консультантів телефонів довіри, розміщення номера на офіційних Інтернет-сторінках Європейської комісії. Запропоновані заходи забезпечать надання своєчасної психологічної допомоги потерпілим від торгівлі людьми та насильства, підтримають постійне ведення та оновлення бази даних для надання консультацій з проблематики гендерної нерівності та порушення прав та можливостей чоловіків та жінок у суспільстві.

9. З метою забезпечення гендерної рівності у Верховній Раді України ініціювати **внесення змін до Регламенту Верховної Ради України, що напрацьовані робочою групою «Гендерно-сенситивний парламент»**. Ці пропозиції викладені в законопроекті про внесення змін до Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» (щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків) №7283 від 10.11.2017 і передбачають: запровадження обов'язкового проведення гендерно-правової експертизи законопроектів Верховною Радою України; розробку і впровадження інструменту ротації лідерських позицій між жінками та чоловіками; розробку порядку денного пленарних засідань парламенту з мінімізацією кількості вечірніх засідань та з урахуванням розкладу шкільних занять, збільшення кількості приміщень для дитячих та сімейних кімнат.

10. Задля подолання структурного дисбалансу репродуктивної праці створення **Експертною Радою з питань протидії дискримінації за ознакою статі інтернет - карти прав людини**, що відображали б гендерну нерівність та нерівномірний розподіл репродуктивної та доглядової праці між чоловіками і жінками. Задля подолання негативних соціальних наслідків розміщення дискримінаційної реклами внесення зміни до проекту Закону України № 8558 «Про внесення змін до Закону України «Про рекламу» щодо протидії дискримінації» та **надання Міністерству соціальної політики права накладання штрафних санкцій на замовників реклами, яка зображує жінок чи чоловіків у відповідності до негативних гендерних стереотипів**.

Запропоновані системні заходи державної політики протидії гендерній напруженості у суспільстві сприятимуть підвищенню якості життя представників обох статей та забезпечать реалізацію оперативних цілей впровадження міжнародних стандартів забезпечення прав людини в усіх сферах життя суспільства.

Виконавець:

*Ляш О.І., д.е.н., проф.
Регіональний філіал НІСД у м. Львові*